

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΡΗΡΤΕΑ

Ἐσωτερικοῦ δρ. 10. Ἐξωτερικοῦ φρ. χρυσῶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἄριστον.

ΤΙΜΗ ΣΩΜΑΤΩΝ Α' ΚΑΙ Β' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΟΜΕΝΗ

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς

Σῶμα α'. ἔτους δρ. ἢ φρ. 5. Σῶμα β'. ἔτους δρ. ἢ φρ. 7
Διὰ τοὺς μὴ συνδρομητὰς ἀπὸ δρ. 10.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ κεντρίσμα τοῦ
Συλλόγου ἐν συνοικίᾳ Πλάκας παρὰ τῆ δημοτικῆ Σχο-
λῆ, ἠδὲς Φάλαρα ἀριθ. 5, καὶ εἰς τὰ βιβλιοποιεῖα
«Ἀνίστη Κωνσταντινίδου».

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Συλλόγου «Ἀναπλάσις» Ἀθήνας.
Collège «Anaplassis» Athènes.

Πᾶσα διαρῆ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμίειον
τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ
περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὸν κεντρίσμα τοῦ «Ἀνα-
πλάσις» Μητροπολίτην Ἀθηρῶν κ. Γεωργίου ἢ πρὸς
τὸν ταμίαν τοῦ Συλλόγου κ. Γεώργιον Δ. Μαιθόπου-
λου ἑμπορῶν.

Τὰ κεντρίσματα χειρῶν δημοσιονόμων καὶ μὴ
δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1890.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. Σκελετοῦνη Ψυχολογικαὶ Μελέται (Γ'). Ὁ μο-
νισμὸς. — Ἀθανασία, ποιήμα Λ. Ρ. Φαγκοβί. —
Ἡ περὶ ἐξομολογήσεως μητροπολιτικὴ ἐγκύβλιος. —
Ἐξομολόγησις, θεία κοινωνία. — Ἐπόδειξις παιθα-
νῶν παροραμάτων ἐν τῷ κειμένῳ τῆς λειτουργίας, ὑπὸ
θεολόγου Βίμπου — Τὸ κέντρον τῆς ψυχῆς ὑπὸ Κ.
Διαλειμά. — Ἠθικοθερηστικὴ κίνησις. — Ἡ τελευταία
ἡμέρα τῆς κρίσεως, ποιήμα. — Σελῶνι μητρὸς εἰς λεύ-
κωμα φιλικῆς θυγατρὸς. — Διαρῆ εἰς τὸ ταμίειον τοῦ
Ἀποστόλου Παύλου. — Ἀλληλογραφία.

**Ι. ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ**

**Γ'.
Ο ΜΟΝΙΣΜΟΣ**

Ἡ κατάπτωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ-
ξιν μηχανῆς ἀποτελεῖ μέσον προόδου
καὶ πνευματικῆς αὐτοῦ τελειότητος. —
Ἡ μονιστικὴ θεωρία φαίνεται ἡ ἀλη-
θεστέρη.

(«Ψυχώσεις» σελ. 103).

Παρατηρήσατε, ἀναγνώσται, ἐν μέσῳ τῶν
ἐρεσιῶν ἐπιγραφῆν, ἐξ ἧς ἀσεβεῖς καὶ δηλη-
τηριώδεις ἐκπορεύονται δοξασταὶ μολύνουσαι
τὸν πνευματικὸν τῆς πατρίδος ὄρμονα.

**Α Ν Θ Ρ Ω Π Ο Σ — Μ Η Χ Α Ν Η
Λ Α Μ Β Τ Ρ Η Σ — Χ Ε Κ Κ Ε Α
Μ Ο Ν Ι Σ Μ Ο Σ**

Καὶ ἄλλοτε μὲν λαμπραὶ ἀκτῖνες τῆς φιλο-
σοφίας τῶν ἡμετέρων προγόνων καὶ τῆς χρι-
στιανικῆς πίστεως διεφάνθησαν πολλάκις τὴν
δυσπραγίαν καὶ τὸ μαρτύριον, ἀλλ' ἐνίσχυσον

λείπυτε τὸ ὕψος τοῦ φρονήματος καὶ διετέθη-
μιμον τὰς καρδίας τῶν πατέρων μας. Ἦδη δέ,
οὐχὶ ζωοδόχοι ἀκτῖνες τοῦ ἐπιστημονικοῦ
ἡλίου τῆς Δύσεως, ἀλλ' ἐρεβώδης πνοὴ ἀσε-
βῶν καὶ ἀπαισίων πνευμάτων, ἐπιποτίσασα
τὴν διάνοιάν τινων ἐκ τῶν ἡμετέρων λογίων
ἐνέβαλεν εἰς σπουδαίους κινδύνους τὸν ἠθι-
κὸν καὶ ἔθνικόν ἡμῶν βίον προάγουσα τὸν
σκεπτικισμόν, τὴν ἀπαισιοδοξίαν καὶ τὴν κατὰ-
πτωσιν παντὸς γενναίου καὶ ἠψηλοῦ φρονή-
ματος.

Ἐν τῷ κεφ. Γ'. τοῦ Γ'. τμήματος τῶν «Ψυ-
χώσεων», ὁ συγγραφεὺς ἀναπτύσσων μίαν τῶν
ἀπόψεων τῆς περὶ μονισμοῦ θεωρίας, περι-
κλείων δὲ καὶ συμφέρων αὐτὴν εἰς τὴν ἐρεῦ-
νας του διὰ τῆς μεθόδου τῆς συγκριτικῆς φυ-
σιολογίας συμπεραίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος μὴ
ὑποβαλλόμενος εἰς φυσικὸν ἢ ἠθικὸν τινα
νόμον διάφορον τῶν μηχανικῶν καὶ μοιραίων
νόμων τῆς ὕλης, οὐδέπως διαφέρει κατ' οὐσίαν
τοῦ πολυπόδου ἢ τοῦ ὀστρέου. Ἄλλ' ἀποδεχό-
μενος ἀνεπιφυλάκτως τὴν περὶ μονισμοῦ θεω-
ρίαν τοῦ Χέκελ καὶ προβαίνων εἰς τὴν σκέ-
ψιν του διὰ τῆς συγκριτικῆς φυσιολογίας,
παρέλειπε νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας
του, τίς μὲν ἡ μονιστικὴ θεωρία, τίς δὲ ἡ
ἐφαρμοζομένη ὑπ' αὐτοῦ μέθοδος καὶ τίνα
ἀμφότεραι κατέχουσι θέσιν εἰς τὸν ἐπιστημο-
νικὸν κόσμον.

Καὶ ὅμως ὁ συγγραφεὺς τοῦτο ἔδει νὰ προέ-
ξῃ πρὸ παντὸς ἄλλου. Ἐπιχειρήσας νὰ γνωρίσῃ
εἰς ἡμᾶς, τὴν θέσιν τῆς τελοῦμενης
ἐν Ἐθρῶπι ἐπιστημονικῆς κινή-
σεως, ἐπὶ ζητημάτων ἐχόντων σπουδαίαν
ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ καὶ νοητικοῦ ἡμῶν

Ούτως ή περί μονισμού θεωρία υπό μὲν τοῦ Χέκελ ἐν Γερμανίᾳ, ὑπὸ δὲ τοῦ Maudsley ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ὑπὸ τοῦ φιλολόγου Fouy ἐν Γαλλίᾳ διδασκαμένη ἐκ δύο διακεκριμένων καὶ ὅλως ἀνεξαρτήτων καταρτίζεται ὑποθέσεων.

Κατὰ μὲν τὴν πρώτην, κοινὴν οὖσαν καὶ μετὰ τῆς δαρβινεῖου θεωρίας, πάντα τὰ ζωικὰ εἶδη καὶ τελευταῖον ὁ ἄνθρωπος κατὰγονται ἀπὸ ἐνὸς πρώτου ζωικοῦ κυττάρου ἐπιφανέντος ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξ οὗ δι' ἐξελίξεως καὶ ἀπερῶντων μεταβολῶν παρήχθησαν πάντα τὰ ἐμβρια ὄντα.

Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ὑπόθεσιν, ὅλως ἰδιόζουσαν εἰς τὴν μονισμόν, τὸ πρωτόπλασμα ἐκείνο παρήχθη ἀτομάτως ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῆς μηχανικῆς κινήσεως τῆς ἀνοργάνου ὕλης.

Καὶ πάντες μὲν οἱ τὰ πρώτα φέροντες τῶν ἐπιστημόνων ἀμφοτέρως τὰς ὑποθέσεις καταδικάζουσιν ὡς ἐναντίως εἰς τοὺς γνωστοὺς νόμους περὶ ἀμεταβλήτου τῶν εἰδῶν καὶ τῆς μεταδόσεως καὶ παραγωγῆς τῆς ζωῆς, οἱ δὲ ὀπαδοὶ τοῦ Δαρβίνου, ἀποκρούοντες τὴν δευτέραν τῶν ὑποθέσεων, ἀποδέχονται ὡς ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν τὴν ὑπερχόσμιον δημιουργίαν τοῦ πρώτου ζωικοῦ κυττάρου.

Ἄλλ' ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων», μηδένα λόγον ποιούμενος περὶ τούτων καὶ τὴν μονιστικὴν θεωρίαν περιστάνων ὡς τὴν «μεγαλοπρεπεστέραν φιλοσοφικὴν σύλληψιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς», ταύτην δὲ συνδυάζων μετὰ τῶν ἐκζητήσεων τῆς συγκριτικῆς φυσιολογίας, προβαίνει ἀκολούτως εἰς τὰ τελευταῖα αὐτοῦ συμπεράσματα τὰ ἄγοντα ὄντως εἰς τὴν τραγωδικήν ἀσπιδίαν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ. Καὶ ἰδοὺ τίνι τρόπῳ ἐγένετο ὁ συνδυασμὸς καὶ ἡ συγχώνευσις παραλόγου θεωρίας καὶ παραμορφώσεως μιᾶς ἐπιστημονικῆς μεθόδου.

III

Καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίτητα καὶ κατὰ τὸν μεταίωνα καὶ κατὰ τὸν καθ' ἡμᾶς χρόνον ἡ μελέτη τῆς ἀνατομικῆς διασκευῆς καὶ τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τῶν ζώων ὡς καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν γενόμενα πειράματα διεπρώτισαν πολλὰ τῶν βιολογικῶν καὶ νοσολογικῶν ζητημάτων. Κοινῶς ὄντως τοῦ στοιχείου τῆς ζωῆς πάντων τῶν ἐμβίων ὄντων, αἱ ἀκριβοθεῖσαι ἀλήθειαι διὰ τῆς μελέτης καὶ τῶν πειραμάτων ἐπὶ ἐνὸς εἶδους αὐτῶν δύνανται βεβαίως νὰ ἐπεκταθῶσι καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ζωικῶν ὄντων, λαμβανομένης ὅμως πάντοτε ὑπὸ σκέψιν τῆς εἰδικῆς μορφολογικῆς καὶ φυσιολογικῆς διαφορῆς ἐκάστου αὐτῶν.

Μεταξὺ τῶν χημικῶν φαινομένων τῆς ἀνοργάνου ὕλης καὶ τῆς σωματικῆς συστάσεως τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρχει οὐ μόνον ἑνω-

λογία, ἀλλὰ καὶ ταυτότης συστατικῶν στοιχείων. Τὸ ὅσοδον καὶ ἡ σὰρξ δὲν σύγκεινται ἐκ διαφόρων σωματίων τῶν καταρτιζόντων τὴν ἀνοργάνου ὕλην, ἀλλ' οὔτε αἱ ἐπὶ τοῦ λείου μελέται δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἀνεξέταστος ἐπὶ τοῦ ὀργανικοῦ σώματος οὔτε τὰς λειτουργίας τούτου δοκίμαται νὰ ὁρίσωμεν διὰ μόνης τῆς χημικῆς μεθόδου τῆς ἐφαρμοζομένης ἐπὶ τῶν ὀργανικῶν. Εἰς τὸ ἐνόργανον σῶμα πλήρως τῆς χημικῆς συνθέσεως ὑπάρχει καὶ ἄλλο τι ἐπιδρῶν ἐπ' αὐτῆς, ἡ ζωικὴ δύναμις κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους, ἡ δημιουργικὴ τῆς ζωῆς ἰδέα κατὰ τοὺς νεότερους. Ὅμοίως τὰ χημικὰ τοῦ σώματος στοιχεῖα δὲν δύνανται διὰ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν νὰ παρηγάγῃ τὴν αὐτὴν τοῦ σώματος ὑπόστασιν, διότι πρὸς σχηματισμὸν αὐτῆς συνεργιστικὴ καὶ ὀργανικὴ καὶ ζωικὴ ἐνέργεια ἀνάγκη καὶ μυστηριώδης. Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ ἰσοκείμενων διαφόρων βιολογικῶν, ἀλλὰ πολλοὶ αἱ ὁρίσασθαι πειραματικῶς ἀλλήθιαι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἀνεξέταστος καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Ὅμοίως καὶ τὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς βλαστήσεως καὶ καρποφορίας τῶν φυτῶν ἐνὸς εἶδους καὶ αἱ τῶν τῆς καλλιέργειας αὐτοῦ ὑποβοηθῶσαι μὲν τὰς μελέτας τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν τέχνην τῆς γεωργίας ἐπὶ πάντων τῶν λοιπῶν, ἀλλ' οὔτε ἐπεκτείνονται θεωρητικῶς οὔτε ἐφαρμοζοῦνται πρακτικῶς ἐπὶ ἄλλων ἄνευ μελέτης καὶ ὁρισμοῦ τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ στοιχείων καὶ χαρακτηριστικῶν.

Ἄλλ' οἱ ὀπαδοὶ τῆς μονιστικῆς θεωρίας ὀδηγούμενοι ἐκ τῶν ἀρχῶν αὐτῆς, γενοῦντα δὲ καὶ νόμους τῆς φύσεως καὶ ἐπιστημονικὰ δόγματα παραγκωνίζοντες προβαίνουν εἰς τὴν μελέτην τῶν πνευματικῶν φαινομένων καὶ εἰς τὰς περὶ αὐτῶν ἐκζητήσεις διὰ τῶν ἐπὶ τῶν ζώων πειραμάτων καὶ διὰ τῆς ἀκριβοθεῖσαι ἐνστιγματικῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν. Ἐφόδος, κατ' αὐτοὺς, δὲν ἐχίραξεν ὅρια εἰς τὰ βασίλεια τῶν ἄντων διαχωρίζουσα ταῦτα εἰς ἐμψυχα καὶ ἄψυχα (202).

Αἱ ψυχικαὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐνέργειαι ἠορηται ἀπὸ τὰς δυνάμεις τῶν ἀκαταρτιζόντων τῶν ἐγκέφαλου κυττάρων, ὡς αἱ ἐνστιγματικαὶ καὶ νοητικαὶ τῶν κτηνῶν ἐνέργειαι ἠορηται ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῶν μορίων τοῦ ἐγκεφάλου ἢ ἄλλων τοῦ σώματος μελῶν. Ἐποῦ τῶ ἀνθρώπου βεβαίως καὶ τοῖς ἀνωτέροις ζώοις, λέγει ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων», τὰ κῆττα τοῦ ἐγκεφάλου εἶνε πλέον ἐξηγητησμένα καὶ ἀποτελοῦσιν ἀριστοκρατικὴν φυλὴν, ἀλλὰ κατὰγονται πάντοτε ἐξ ἀσήμεων καὶ ταπεινῶν προγόνων συνεπείᾳ δὲ τῆς αὐτομίτου συγκεντρώσεως καὶ τῶν ἔργων καταμερισμοῦ ἐπέκτητο ψυχικῆς ἰδιότητος, οἷον τὰς τοῦ λόγου καὶ τῆς συνειδήσεως, αἵτινες ἐνοῦμεναι καὶ

συνεργαζόμεναι καὶ ἀπολυταρχικῶς διοικούμεναι συναποτελοῦσι τὴν ψυχὴν (168 καὶ ἐπομένως). Τὰ ἐν τῷ κρανίῳ ὑπάρχοντα κῆτταρα, ἐξαιρουμένη λέγων ὁ τοῦ Χέκελ ὀπαδός, ὁμοίως πρὸς κοινωμίαν ἀνθρώπων, εἰς ἣν ἑκαστον αὐτῆς μέρος ἔχει ἰδίαν ἀσθητικὴν καὶ ἐνεργεῖαν ἢ δ' ἐνότητος αὐτῶν συγκεντροῦνται εἰς τὴν Ἐνεργεῖαν ἀρχὴν τὴν διοικοῦσαν τὸ κράτος καὶ τὰς γενικὰς τοῦ πολιτικοῦ σώματος ἐργασίας διευθύνουσαν (185). Καὶ ταῦτα μὲν καὶ αὐτὰ καὶ ἐξ οὗ γὰρ (!), ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων» μᾶς ἐγκαταλείπει, καθ' ἣν ὄραν ἔχομεν ἀνάγκην ἀποσαφήσεως καὶ ἐξηγήσεως, ὅπως τὰς διδασκαλίας τοῦ μονισμού κατανοήσωμεν. Καὶ τίνι τρόπῳ ἄρα γὰρ τὰ μόρια τῆς ἀνοργάνου ὕλης μεταβλήθησαν εἰς ὄργανον λόγου καὶ συνειδήσεως, μὴ προϋπάρχοντος οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε ὑπεράνω τῆς γῆς στοιχείου τινὸς ἢ δυνάμεως λογικῆς καὶ πνευματικῆς; Τίνι τρόπῳ ἐκ τοῦ μηδενὸς παρήχθησαν φαινόμενα ψυχικὰ καὶ ἀόρατα καὶ ὅλως ἐναντία πάντων τῶν φαινομένων καὶ ἐνεργειῶν τῆς φύσεως τοῦ ἄπυθου καὶ ὁρατοῦ κόσμου; Καὶ μεταβληθέντων τῶν ἀνοργάνων μορίων εἰς μόρια λόγου καὶ συνειδήσεως, τίς ὑπῆρξεν ἢ εἰς ἐν συνδέσασα καὶ συγκεντρώσασα ἀρχὴ πάσας τὰς νέας αὐτῶν ψυχικὰς ἰδιότητας καὶ ἀριστοκρατικὰς δυνάμεις; Ἥμεῖς, ἰατρὲ, παραβάλλετε τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φρενοβλαβοῦς πρὸς χόρταν βάσβαρον καὶ ἄργραν μὴ ἔχουσαν ἐνότηταν διοικησεως, ἢ πρὸς κράτος πεπολιτισμένον ἐν ἐπαναστάσει καὶ ἐμφυλίῳ πολέμῳ διατελοῦντι, οὐτενος ἢ κεντρικῆς κυβερνητικῆς ἐνέργεια ἐξαλαφρώθη ἢ καὶ ὅλως παρελύθη. Καὶ δὲν πρόκειται περὶ ἀπλῆς ἀναλογίας, λέγετε, ἀλλὰ περὶ πιστῆς ἀνάλογης καὶ ὁμοιότητος. Ἄριστα. Ἄλλ' εἶπατε ἡμῖν, τίς εἶνε ἡ ἐνίαία καὶ κεντρικὴ τοῦ ἐγκεφάλου ἀρχὴ ἢ ἐν ἀρμονίᾳ συντηροῦσα καὶ σκοπὸν εἰς πνευματικῆς ἐνεργείας ὀδηγοῦσα τὰς δυνάμεις καὶ ψυχικὰς ἐνεργείας τοῦ ἴσπερον ἀριθμοῦ τῶν ἀποτελοῦντων τὸν ἐγκέφαλον κυττάρων, ὧν ἑκαστον, συμφῶνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν σας, ἰδίαν ἔχει ἀσθητικὴν καὶ συνειδήσιν καὶ ἐνεργεῖαν; Ἐν σελ. 147 καὶ 148 τῆς ἑμετέρας συγγραφῆς ἐμὲμφθητε τὰς περὶ τῆς ἐνότητος τῆς ἀνοργάνου προσωπικότητος ἰδέας καὶ τὰς περὶ ἀδιαιρέτου τῶν ψυχικῶν δυνάμεων πεποιθήσεις, οὐ μόνον δὲ ἀπεδοκιμάσατε τὰς περὶ τοῦ ἐνίαίου τοῦ ἐγὼ φιλοσοφικὰς δοξασίας, ἀλλὰ καὶ ἐμνηστεύσατε αὐτὰς καὶ διὰ τῶν στίχων εὐτραπέλου ποιητοῦ διεκωμωδήσατε ἥδη δὲ ἐν τῷ ὑπὸ ἐξέτασιν κεφαλαίῳ μᾶς διδάσκατε ὅτι τὰ ἀπειραρίθμητα κῆτταρα τὰ πληροῦνται τὸ κοῖλον τοῦ κρανίου ἐργάζονται ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ καὶ ἀδιασπᾶστω ἐνότητι καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐνίαίας ἀρχῆς. Εἶπατε ἡμῖν, τίς τῶν ἀντιθέ-

των τούτων καὶ ἐναντίων βεβαίωσεως εἶνε ἡ ἀλήθεια, τίς δὲ ἡ πεπλαυνημένη; Ἄν φρονεῖτε ἄρα γὰρ ὅτι ζητήματα τοιαύτης φύσεως μελετῶνται ἐμβριθέστερον καὶ λύνονται ὀρθότερον καὶ ἀσφαλέστερον διὰ τῆς μελέτης ἡμῶν αὐτῶν μάλλον, ἢ διὰ τῶν ἐκζητήσεων τῆς συγκριτικῆς φυσιολογίας καὶ τῆς ἐνστιγματικῆς τῶν ζώων μελέτης;

Ἥμεῖς καλῶς γνωρίζομε ὅτι αἱ ἐρευναι τῆς συγκριτικῆς φυσιολογίας καὶ αἱ περὶ αὐτῶν συζητήσεις ἐπεγελοῦσι σπουδαίως μεταξὺ τῶν βιολόγων διαμέχας, ὡς καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν φυσιολογικῶν καὶ ὀργανικῶν καὶ σωματικῶν ζητημάτων. Αἱ μορφολογικαὶ, αἱ ἀνατομικαὶ καὶ αἱ φυσιολογικαὶ διαφοραὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ ἀπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν λοιπῶν ζώων εἶνε τοιαῦται, ὥστε τινὲς μὲν θεωροῦσι τὴν ἀνατομικὴν αὐτῶν διασκευὴν καὶ φυσιολογικὴν λειτουργίαν ὅλως ἀφορώσας καὶ ἐλαχίστην ἐχούσας σχέσιν καὶ ὁμοιότητα, ἕτεροι δὲ ἀποδεχόμενοι ὁμοιότητά τινα μικρὰν ἀποδίδουσι σπουδαιότητα εἰς τὰς ἐκζητήσεις τῆς συγκριτικῆς φυσιολογίας ὡς ἐκ τῶν διαφόρων χαρακτηριστῶν τῆς ζωικῆς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας. Ὁ τῆς Ζυρίχης φυσιολόγος Σμιθ δοξάζει ὅτι, «τὸ εἶδος τῆς φυσιολογικῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου τοσοῦτον διαφέρει τῆς ἐνεργείας τῶν ἐγκεφάλων τῶν λοιπῶν ζώων ὥστε οὐδεμία δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀμφιβολία, περὶ τῆς διαφορῆς τῆς ὀργανώσεως αὐτῶν. Εἶνε γεγονός ὅτι παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἐντελής ἡμιπληγία, ἢτοι παρέλυσίς τῶν ἔκρων τοῦ ἐνὸς ἡμίσους τοῦ σώματος καὶ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ προσώπου εἶνε συνηθέστατον σύμπτωμα ἐν ἀσθενείᾳ τοῦ ἐγκεφάλου, ἐνθὺ ζῶει οὐδέποτε δύνανται νὰ γείνωσιν ἡμιπληγικὰ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου». Τὴν δοξασίαν δὲ ταύτην συμμερίζονται πληρέστατα καὶ οἱ φυσιολόγοι Μύλλερ καὶ Βουρβιέξ (Σχολιασμοὶ περὶ ὕλισμοῦ § Α').

Σπουδαία ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶνε ἡ γνώμη τοῦ Longel, τοῦ διακρεπεστάτου μεταξὺ τῶν ζωολόγων, τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκουμεν εἰς συγγραφὴν βραβευθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἰατρικῶν ἐπιστημῶν. «Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, λέγει ὁ Longel, αἱ ἐπὶ τῆς ἐγκεφαλικῆς μᾶζης μελέται, καὶ πειράματα μᾶς ἤγαγον εἰς συμπεράσματα ὅτι ὡς ἐν ἀντίαι τῶν συμπερασμάτων, εἰς ἃ μᾶς ὠδήγησαν τὰ ἐπὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ πειράματα. Πολλὰ καὶ σπουδαία παρατηρήσεις καὶ ἀκριβοθεῖσαι ἐξαγόμεναι ἐκ τῶν γενόμενων πειραμάτων ἐπὶ τῶν ἐγκεφάλων τῶν ζώων δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχουσαι ἐφαρμογὴν καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου. Ἄν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι οὐ μόνον ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἐντελέστερος τοῦ ἐγκεφάλου τῶν λοιπῶν ζώων, ἀλλ' ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν

διαφόρων κούτων ζωών υπέρχει σύνδεσμος κατὰ πολὺν διάφορον τοῦ τῶν λοιπῶν (Anal. et Physiol. de système nerveux en dogme).

Γνωρίζομεν, λέγει ὁ καθηγητὴς τῶν φυσιο-λογικῶν ἐπιστημῶν τοῦ Μονπελιέ L.oudat, ὅτι πτηνὰ καὶ κίρκιοι καὶ ἄλλα ζῷα διατη-ροῦνται εἰς τὴν ζωὴν ἐπὶ ἡμέρας καὶ μῆνας, περιπατοῦσι δὲ καὶ τρώγουσι καὶ περῶσι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐγκεφαλικῶν λαβῶν, βίαις δὲ ὡν ἡ ἐγκεφαλικὴ μάζα ἀπεσπείρωθη ἐπὶ ἱκανὰ ἔζησαν ἔτη, ἄλλα δὲ κτήνη ἐπιτελοῦσι καὶ ζωικὰς τινὰς λειτουργίας μετὰ τὴν ἐκκοπήν τῆς κεφαλῆς, ἀπέναντι δὲ τοιούτων γεγονότων δυ-νάμεθα ἀπὸ γε νῦν παραδεχθῶμεν τὴν ὁμοιότη-τητα τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐγκε-φαλλοῦ πρὸς ἐκείνας τῶν ζῴων ἢ νὰ ἀποδιδώ-μεν σπουδαιότητά τινα εἰς τὰ συμπεράσματα τῆς συγκριτικῆς φυσιολογίας; Ὅχι. Τῶν ζῴο-τόμων τινὲς ἠθέλησαν νὰ παραστήσωσι τὰ ζῷα ὡς ἀπεικονίσεις καὶ ὁμοιώματα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὰ καθ' ἑκάστην βεβαιούμενα γεγονότα διαφενδουσι τοιαύτην ἐξομοίωσιν. Καὶ καθ' ἣν περιστασίν ἀπενόησαν ταυτότητα ἀντομικῶν χαρακτηρισμῶν, δὲν δυνάμεθα εἰς αὐτῆς νὰ πορι-σθῶμεν ἀσφαλῆ πορίσματα, καθόσον πλήρῃ τῆς σωματικῆς διασκευῆς ἢ διαφορῆς τῆς ζωικῆς ἐνεργείας καὶ δυνάμεως σπουδαίως ἐπιδρῶν ἐπὶ τῶν φυσιολογικῶν φαινομένων. Ὡς ἐκ τούτου δὲ ἡ ἐκκοπή μίλουσιν τινὸς σώματος ἐνὸς ζωικοῦ εἶδους δὲν φέρει τὰ αὐτὰ ὡς τὰ ἐπερχόμενα κατὰ τὴν ἐκκοπήν ἀντιστοιχοῦντος μέλους τοῦ ἀνθρώπου, ἐνίοτε δὲ αὐτὰ ἀκίνδυνος δι' ἡν ἢ κλειότερα εἶδη κτηνῶν εἶνε δηλητηριώδης διὰ τὸν ἄνθρωπον (Μαθήματα συν Ψυχολογίας).

Καὶ ταῦτα, ἀναγνώσται, περὶ τῆς συγκριτι-κῆς φυσιολογίας ἐν σχέσει μετὰ τῶν βιολογι-κῶν ζητημάτων καὶ ἐπὶ τῶν σωματικῶν φαι-νομένων κινῶν εἰς τὰ ζῷα καὶ τὸν ἄνθρω-πον. Τί δὲ νὰ εἴπωμεν ἢτε πρόκειται περὶ ἐκ-ζητήσεων καὶ συζητήσεων ἐπὶ φυσιολογικῶν καὶ πνευματικῶν γεγονότων τοῦ νοητοῦ ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ βίου τῆς ἀνθρωπίνης προσ-ωπικότητος;

IV

Εἰς τὴν δευτέραν τῶν μελετῶν τούτων ἵπε-δείξαμεν τὸ ἄβυσσον τῆς ἐβύσσου τῆς διαχω-ριζούσης τὴν ἐπιστηματικὴν τῶν ζῴων νόησιν ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς λογικότητος, τῆς προσόδου καὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν συναισθη-μάτων, ἀλλὰ διὰ τοῦς ὁπαδοῦς τοῦ μινισμοῦ γεγονότα καὶ ἀθθεντία καὶ ἐπιστημονικὰ ἄλη-θειαι εὐκόλως παρεκκλινοῦνται. Ὁ μινι-σμός, ἰδοὺ τὸ δόγμα τὸ μὴ ἔχον ἀνάγκην οὔτε ἀθανείας οὔτε ἀποδείξεως οὔτε ἐπιστη-μονικῆς συζητήσεως. Νόμοι τῆς ὕλης μηχανι-κοὶ διέπουνσι τὸ βασίλειον τῶν ὄντων, νόμοι μηχανικοὶ τῆς ὕλης διέπουνσι τὸ βασίλειον τῶν

ἄντων καὶ τῆς ζωῆς, νόμοι τῆς ὕλης μηχανικοὶ διέπουνσι τὸν νοητὸν καὶ ἠθικὸν καὶ κοινωνι-κὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον! Ἐκ τοῦ ὄντοσ ἀπὸ ἐπὶ-γυριστῶν ἀντομικῶν τὸ ἐνώθησαν βασίλειον καὶ τὸ βασίλειον τῆς ζωῆς καὶ ὁ κόσμος τοῦ πνεύ-ματος καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς ἀνθρωπίνης ἐνερ-γότητος καὶ ἡ ἰδέα τοῦ καθήκοντος καὶ τὰ αἰ-σθητάτα τῆς ἀντεπαρρησίας καὶ πνευτὸς ὑπερ-κοσμίου φρονήματος! Μὴ ζυγίετε ἀποδείξεις περὶ τοιαύτης θεωρίας. Τὸ ἀμετάπτωτον καὶ ἀλείφαστον τοῦ πορτίφικος πίσεως τερατολο-γίας Χέικελ ἔστιν ἀπὸ τῆς ἀθανείας καὶ συζητήσεως καὶ ὑπερτερον πίσεως ἀποδείξεως. Οἱ μαθηταὶ τὸ ὑποκρίπτονται, ἀλλ' ὁ διδάσκα-λος ἐν ἀμνηστῶν ἔλπιστῶν ἀνυποκρίτως ὁμολο-γῆσεν ὅτι δὲν προτινέει θεωρίαν ἐπὶ τῆς σχυ-λῆς βεβαιωθείσαν καὶ ἐκ τῆς ἐπιστήμης κη-γέσασαν, ἀλλὰ δόγμα καὶ πίστιν νέαν πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς ἀρχαίας, νέον μυστήριον, τὸ μυστήριον τοῦ μινισμοῦ καὶ τῆς μηχανικότη-τος» (Compt. Rend. Acad. Sci. 1878).

Ποῦ δὲ ἦραγε τοῦς ὁπαδοῦς τῆς πίσεως ταύτης ἐφαρμοσθείσης ἐπὶ τῆς συγκριτικῆς φυ-σιολογίας; Ἀκούσατε.

V

Ἐφαρμοσθέντων τῶν ἐγκεφαλικῶν ἡμισφαι-ρῶν βεβαιώσων τινός, αὐτὸς ἀκολουθεῖ ζῶν καὶ κινῶμενος καὶ κούζων καὶ κινῶμενος ἐντὸς λεκάνης ὑδατος. Ἐφαρμοσθέντων τῶν ἐγκεφαλι-κῶν ἡμισφαιρῶν κούζων, τὸ ζῷον ἀκολουθεῖ κινῶμενον καὶ βλάπτει καὶ τρώγει καὶ τεχνί-τως τροφόμενον ἢ ἐπὶ πολλοῦς μῆνας. Με-γάλη συζήτησις ἠγέρθη μετὰ τῶν πειραμα-τιστῶν, λέγει ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχολογίας», ἂν αἱ παρατηρούμενα ἀντιθέσεις εἰς τοῦς ἐρεθισμοῦς τῶν στερεωθέντων τοῦ κούζου ἐν-κεφάλου ζῴων σημαίνονται ὅτι ταῦτα ἰσχυρὰ αἰσθάνονται, ἢτοι ἔχουσι συνείδησιν ἢ ἀντίλη-ψιν τῶν ἐντυπώσεων, ἢ μήπως αἱ παρατηρού-μενα πολὺπλοκοὶ ἀληθῶς καὶ ὅλοι ψυχικὸν χαρακτηρισμὸν ἔχουσι τῶν ἀκρωτηριασθέντων ζῴων πράξεις εἶναι ἀποτέλεσμα προωργασθέν-τος μηχανισμοῦ τῶν ἀπομεινόντων μετὰ τὸν ἀκρωτηριασμὸν βασικῶν κεντρικῶν κέντρων» (193). Ἡ περὶ τῶν ἀκρωτηριασθέντων ζῴων συζήτησις ἐξακολουθεῖ μετὰ ζωηρότητος, καὶ ὅμως τινὲς τῶν ἰσοδοξούντων προέβησαν καὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν γεννηθέντων πειραμάτων κατὰ τὴν μελέτην τῶν περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου ζητημάτων, ὁ δὲ Maudsley μᾶς ἀνγγελεῖν ὡς συμπέρασμα τῶν παρατηρήσεών του τὸ ἔξης: «Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἴσο χειρο-τέρον μηχανὴ κενν τῆς συνειδήσεως ἢ ἔχον τοιαύτην».

Τὴν τερατολογίαν ταύτην ἀποκαλεῖ ὁ συγ-γραφεὺς τῶν «Ψυχολογίας» ὑπερβολικὴν καὶ πα-ρὰ τὸν νόμον, καὶ ὅμως αἱ ἀρχαὶ τοῦ καθ' αὐτὸν

μὲν παραδοξολόγον, καθ' ἡμᾶς δὲ τερατολόγον Maudsley εἶνε τὰ πρώτιστα σημεῖα τῆς δωροθεσίας εἰς τὸ ἡμέτερον ἔθνος μινιστικῆς συγγραφῆς (151—182—196—199—208), εἰς ἣν ἀναγινώσκουμεν ἄλλας παραπλησίους παραδοξολογίας, οἷαι αἱ ἐπομείναι: «Τὰ ἐνστι-κταὶ τῶν ζῴων ἦσαν πρότερον πράξεις ἐν συν-ειδήσει καὶ μετὰ βουλήσεως γινόμενα καὶ μεταβληθεῖσαι διὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς κληρο-νομικότητος εἰς αὐτομύτους». (187). — «Ἄβυσ-σος δὲν διαχωρίζει τὸ ὑπερτερον ἀπὸ τὸν Ἄρι-στοτέλη, ὑπάρχει δὲ μετὰ τῶν διαφορῶν βαθ-μολογίας, οἷα μετὰ τῶν χωρίων καὶ πόλεως» (205). — «Ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει οὔτε εἰς φυσι-κοῦς οὔτε εἰς ἡθικοῦς νόμους διαφόρους τῶν διεπνύτων πάντα τὰ λοιπὰ ὄντα» (211). — «Ἡ ψυχὴ εἶνε ὑποκειμένη τῆς ὕλης φαι-νόμενον» (203).

Ἐκπλησόμεθα ἀληθῶς ἐπὶ τοιαύταις ἀρχαῖς καὶ ἐπαγγελίαις, ἀλλ' οὐδόλως περιπλανώμεθα εἰς αὐτῶν ἀρνούμενοι φῶς καὶ δυνάμει καὶ πε-ποιθήσεις ἀπὸ τὸν κοινὸν νοῦν καὶ ἀπὸ τοῦς διαπρεπεῖς τῆς ἐπιστήμης ἐρμηνεύτας. «Μὴ ἐκπληττεσθε, μᾶς λέγει ὁ ἰδρυτὴς τῆς νεωτέ-ρας Φυσικῆς Ἱστορίας, ὁ τὴν μεγαλοφυῖαν αὐ-τοῦ κατεβύλων καθ' ὅλον τὸν βίον εἰς τὴν μελέτην τῆς ζωῆς, μὴ ἐκπληττεσθε παρατηροῦν-τες τὸν ἄνθρωπον παραβάλλοντα ἑαυτὸν μετὰ τὴν κτήνη».

Μὴ γνωρίζωμεν αὐτὸς ἑαυτὸν, συνταυτίζωμεν πολλὰκις τὰς ἐντυπώσεις μετὰ τὰς ἰδέας, μὴ δια-κρίνωμεν τὰς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς τὸν ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης, φρονῶ ὅτι μικρὰ διαχωρίζει αὐτὸν ἀπόστασις ἀπὸ τὴν κτήνη, πιστεύει ὅτι πᾶσα διαφορὰ μετὰ τῶν ζῴων καὶ αὐτοῦ ἐκπηγάζει ἀπὸ τὴν διαφορὰν τῶν σωμα-τικῶν ὀργάνων, οὐχὶ σπανίως δὲ ἀποδίδει εἰς αὐτὰ τὰς ἰδέας αὐτοῦ ἰκανότητος τοῦ λόγου καὶ τῆς ἐλευθέρως κρίσεως. «Ἄνθρωπος εἶ! Μελέτησον σεαυτὸν, ἐνάλυσον ἐμβριθῶς τὰ συναπαρτιζόμενα τὴν σὴν ὑπόστασιν στοιχεῖα, καὶ θέλεις γνωρίσει ταχέως ὅτι πνεῦμα ἔχου καὶ ἐννεγὲς ἔνοικει ἐν σοί, διὰ δὲ τῶν ὀφθαλ-μῶν τῆς διανοίας θέλεις κατεῖδει ἐμφανῶς τὸ ἄπειρον τῆς ἀποστάσεως ἢν ἔθετο ὁ Ἀμμωνο-γὸς ἀναμέσον σοῦ καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ζῴ-κων πλασμάτων». (Buffon. Discours sur 'es animaux).

Τὰς συμβουλὰς τοῦ κλεινοῦ φυσιοδίφου διαπρεπεῖς ἄνδρες τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ἠκο-λούθησαν, ἐν δὲ τοῖς πρόσθεν ἐπεθεωρήσα-μεν τὰ ἐξαγόμενα τῶν γεννηθέντων ὑπ' αὐτῶν ἐμβριθῶν μελετῶν καὶ ἀναλύσεων, καὶ σήμε-ρον εἰς πορὰ τῶν πονημάτων τῶν «Ψυχολογίας» ἔχω ἐνώπιόν μου σπουδαίαν συγγραφὴν, δη-μισιευθείσαν πρὸς τινῶν ἐβδόμητων ὑπὸ τοῦ μέλους τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Barthele-

my Saint Hilaire, ἐν ἣ μετ' ἐμβριθείας ἐπι-σημονικῆς συζητοῦνται τὰ σπουδαιότερα φυ-σιολογικὰ ζητήματα. Καὶ ὁ μὲν Ἕλληνας ἰατρός μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ θεωρία τοῦ μινισμοῦ εἶνε ἡ πίσεως ἄλλης ἀληθεστέρη, ἡ δὲ γεννημένη ἀκρίβεια μετὰ τὸν ἀνθρώπου καὶ τῶν λοι-πῶν ζῴων, οὐδὲ κίεν τὴν προσοχὴν τῆς ἐπι-στήμης σήμερον ἐπελαύει, ὁ δὲ Barthelomy Saint Hilaire ἐξελέγγων διὰ μακρῶν τὰς ἐ-παγγελίας τῆς μινιστικῆς θεωρίας, καταδει-κνύων δὲ ὅτι αὐτὴ καὶ οὐδὲν διαφέρει τῆς τε-ρατολογίας τοῦ Ἀμετρή, ὑπὸ πάντων τῶν περι-φανῶν φυσιοδίφων καὶ φυσιολόγων καταδι-κασθείσαν, συμπεραίνει ὡς ἔξης: «Ὁ ἐξομοῖον τὴν ἐστιγματικὴν τῶν ζῴων ὑπερτερον πρὸς τὸν πνευματικὸν τοῦ ἀνθρώπου βίον ἢ ἀ-γροῖε τοῦς τρόπους τῆς μελέτης καὶ τῆς πα-ρατηρήσεως ἢ σιωπηρῶς ἀνομολογεῖ ὅτι εἶνε ἀνίκανος νὰ σταθμίσῃ τὴν νοητικὴν καὶ ἠθι-κὴν τοῦ ἀνθρώπου ὑπόστασιν. Τὸ ἡμέτερον πνεῦμα κέκτηται, πρὸς τὸ λογικόν, καὶ τὴν δύ-ναμιν τοῦ σφάφειν τὰς ἰδέας μελέτας καὶ πα-ρατηρήσεις ἐφ' ἑαυτοῦ καθιστάμενον ὑποκειμέ-νον ἕνα καὶ ἀντικείμενον ἐκζητήσεων, ἀποκα-λύπτων ἐν ἑαυτῷ πρὸς τὴν νοητικὴν καὶ διαλεκτικὴν ἰκανότητα ὀφθαλμῶν ἰστορικῆς ἐνοράσεως; κατακινῶμενον ὑπὸ τῶν ἀκτίσεων τοῦ ἀείρου καὶ αἰωνίου καὶ τὴν μὲν λύσιν τῶν ὑπερβατῶν ζητημάτων ὡς δὲ ἐμπνεύσεως διορῶντα, τὴν δὲ ἔχουσαν πρὸς τὰς γενναίας ἀποφάσεις καὶ πράξεις γενναϊότητος καὶ ἀν-ταρραχίας διαφωτίζοντα». (La philosophie dans ses rapports avec les sciences.)

Καὶ ὅμως οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἀμετρή καὶ τοῦ Jules Soury μᾶς προτινέουσι νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς νοήσεως τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τῆς ἐ-λευθέρως αὐτοῦ βουλήσεως καὶ περὶ τῶν φαι-νομένων τοῦ προουδεντικοῦ καὶ δημιουργικοῦ αὐτοῦ πνεύματος ὀδηγούμενου ἐκ τῶν γεννη-θέντων πειραμάτων ἐπὶ τῶν σωματικῶν τῶν βα-τρῶων καὶ ἐπὶ τῶν κρινῶν τῶν κούζων!

Καὶ εἰς ταῦτα δὲν περιορίζονται, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀποκαλύψεις τῆς ἡμετέρας συνειδήσεως περὶ τῆς ὑπάρξεως νόμων ἠθικότητος καὶ τὰς ἐνοράσεις τοῦ ἡμετέρου πνεύματος, δι' οὗ ἀνυψώμεθα εἰς σφαιρὰς ἰδεώδεις καὶ ὑπερκο-σμίου, καὶ τὰ συναισθητάτα τῶν πρὸς τὴν πα-τρίδα καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καθηκόντων, καὶ τὴν περὶ τοῦ ἀείρου καὶ αἰωνίου πίστιν τὴν ἐπιβύλλονσαν μὲν εἰς τὸν εὐτυχοῦντα τὸ καθήκον τῆς βοηθείας τῶν ὁμοίων του ὡς νόμον οὐρανοῦ νομοθέταν, διαφωτίζουσαν δὲ τὰς τρίβους τῶν λαῶν καὶ παρέχουσαν αὐ-τοῖς παραμυθίαν καὶ ἐλπίδα ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ ταῖς ὀδύναις τοῦ βίου, μᾶς περιστῶσιν ὡς παραιοθήσεις καὶ ὡς ἐξαγόμενα ἐλαττωματι-κῶν καὶ πεθολογικῶν δυνάσεων τῶν ἐν τῷ ἐγ-

κεφάλων κυττάρων και του εν αυτώ παραγομέ-
νου φωσφόρου, ή ως ενστικτα μηδύλωσ και
ουσίαν διαφέροντα των ενστικτων του πολύπο-
δος ή των μηχανικών κινήσεων του άποικωφα-
λισθέντος βατράχου και του άκροτηριασθέντος
κονίκελου!

FI

«Και ανθρωπος εν τιμη ων ου
συνήκεν, αλλά παρεβλήθη τοις
κτιήνεσι τοις άνοήτοις και ώ-
μοιωθη αυτοις».

Των ήμιάτων τούτων έμνήσθην την ώραν
αύτην, και ήμωσ διενθύνω τον κάλαμον επί
έλλου σημείου, όπως μη άπομακρυνθώ ούδδ
επί μικρόν από το πεδίοη της έπιστήμης, έφ'
ού άπεσχήθην να διεξαίρω την πύλην.

‘Η έπιστήμη! ‘Η έπιστήμη! Διά του όνό-
τος τούτου οι νέοι της ‘Ελλάδος σοφισται πε-
ρικαλύπτουσι την γυμνότητα των λόγων και
την άθλιότητα των δοξασιών, ως οι άρχαίοι
σοφισται περιεκέλυτον την άδολοσχίαν των
επικαλούμενοι τουσ σχολαστικούς περι λογικής
κινόντες!

‘Η έπιστήμη! ‘Η έπιστήμη! Έστω. ‘Αλλά
τίνας οι πηγαί της έπιστήμης ταύτης, τίνας δέ
οι διαπρεπείς αυτής έφημερείς οι διδάσκοντες
το έρικτόν της ατομέτου γενέσεως, την δι-
έξελεως της άνοητόν ύλης παραγωγήν
πνευματικών δυνάμεων και ενεργειών, την ορ-
θήτητα της θεωρίας του μινισμού, και τίνας
οι προτεινόντες ήμίν να κρινώμεν περι των
ήμετέρων νοητικών και ήθικών δυνάμεων και
συνασθημάτων διά των έξαρμένων των γε-
νομένων πειραμάτων επί των σωμάτων του
λύκου ή της τίγρεως; ‘Ανοψώσαντες τουσ
σκελετούσ των κτηνών και κυλινοδυντες εις
τον βόρβορον των πνευματικών του ανθρώ-
που βίον, επληρώσατε έρά γε την άβυτον
έβυσσον την διαχωρίζουσαν το βασίλειον της
ανάγκης και της σιτισιμότητος από το βασί-
λειον της ιδέας και της προόδου, των συναι-
σθημάτων της ήθικότητος, της θρησκευτικότη-
τος και της περι το σκέπτεσθαι και βουλευέ-
σθαι άπολύτου του ανθρώπου έλευθερίας; ‘Οχι,
όχι. Και ιδού τα θεωρήματα και τα άνευρηόμενα
ήφ’ ήμδν οικοδομήματα καταρρέουσι το έν
μετά του έίερον ένόπιον της προδευτικότη-
τος της διανοίας και των πτήσεων και συν-
αισθημάτων της καρδίας της ανθρωπότητος,
ένώπιον της καταβλήτου δυνάμεως και λαμ-
πηδόνος του βασίλειου της νοήσεως, της ήθι-
κότητος, των έμπνεύσεων και της θρησκευτι-
κής συνειδήσεως. Και ούχι μόνον ήμεις και
οι μεθ’ ήμδν όμοφρονούντες έγείρομεν δια-
μαρτυρίαν έν όνόματι της ανθρωπότητος και
της έπιστήμης κατά της άσεβείας του Soury,

κατά της άποτυφλώσεως του Χέκελ και κατά
των παραδοξολογιών του Maudsloy, αλλά και
οι μέχρι χθές υπό των ύλοδοξούντων έξυμνού-
μενοι, οι εις μετά των έτερον, διεκδικούντες
την τιμήν της έπιστήμης, έξελέρχουσι την θεω-
ρητικήν άποπλάγησιν και την πρακτικήν έθλι-
ότητα των της άπογνώσεως θεωριών.

‘Ο ‘Αουζόνιος Φορώνης, ο διαπρεπέστερος
των έν ‘Ιταλία ανθρωπολόγων, συντείνας, εί-
περ τις και άλλος, εις την διάδοσιν των ήλι-
στικών άρχών διά των συγγραφών αυτου,
άπεχώρησεν από την δημοσιογραφίαν περι εί-
κοσι περίπου έτών, μετέ τα γενόμενα πειρά-
ματα προς έπόδειξιν του φυσικού άδυνάτου
της ατομέτου γενέσεως και μετά την μετά-
γρωςιν του Mantegazza επί της θεωρίας
ταύτης. Ούδδεις έγίνωσκε τουσ λόγους της άπο-
χωρήσεως του Φορώνη και της διαμύνησεως
των μελετών, εις ως έπαδόθη έν τη άπομονώ-
σει του σπουδαστηρίου του, πάντες δέ ήπό-
ρουν παρατηρούντες τον άκαταπόνητον συγ-
γραφέα και καθηγητήν καταδικάζοντα έαυτών
εις άπόλυτον σωπήν. ‘Αί άπορία διεσκαδίσθη-
σαν κατά τουσ τελευταίους τούτους μήνας, δη-
μοσιεύσαντες του Φορώνη σπουδαίον έργο
επιγραφόμενον «ή Τελευτία ‘Ηπίκρσι-
σις». Είπε επίχριστις και άτασκαρή των ήπ’
αυτου πρεσβυνομένων άλλους και διδασκόμε-
νων, περιφανές δέ μνημίον των άρχών της
φιλοσοφίας του πνεύματος, του έσωμίτου της
ψυχής και του άόγματος της άθανωίας αυτής.

‘Ο νοίς της ανθρωπότητος δέν σαλεύεται
διά των δογμάτων της πίστειος, λέγει ο Φορών-
ης εις τας παραγράφους 192, 193 της προ-
κειμένης συγγραφής, άλλ’ έχουσι τον νοδν
βιβλαμμένον και εις παιθολογικήν κατάστασιν
οι άποδεχόμενοι την καλονμένην έπιστήμην
του άεικισμού. ‘Ασθερούντες την διάνοιαν,
κατατρέχοντα από τον φανατισμόν της ύλης,
νόσον βαρυτέραν και επικινδυνωδέστεραν και
αυτου του θρησκευτικού φανατισμού. Διότι
τά θεωρήματα του μινισμού και τα περι έξε-
λέσεως και ατομέτου μεταμορφώσεων, εις οι
οι ύλοδοξούντες άνέγρουσι ού μόνον τα φαι-
νόμενα της ζωής, άλλδ και αυτής της συνειδή-
σεως, προάγουσιν εις την άποκλήρωσιν και έκ-
μηδένισιν της ανθρωπότητος. ‘Αδασκαλία ψευ-
δεις ήμα και ήγκληματικά! ‘Ο έπιχριστών να
εραρμόσιν τας θεωρίας ταύτας έφ’ έαυτου είναι
έξιος του φρονοκομήτου, ο δέ επί των άλλων
είπε αξιος των δειμοτηρίων».

‘Η έν τω έπομένω σπουδαίωματι συζητήσας
επί των άρχών του ύλισμού περι έλευθερίας
του ανθρώπου βουλήσεως να διαφωτίσιν τουσ
αδύτηρούσ λόγους του ‘Ιταλου έπιστήμονος.

ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Τίς δ’ αιδεν ει ξην τοσθ’, δ κέκληται θανείν,
Τό ξην δέ θνήσκειν ιστί;
ΕΤΡΗΠ. Φ ρ ε ξ ο ς.

Δί άλλουσ μορμολύκειον έπίροβον έν ήσαι,
μετάβασις, έξόντωσις, ή θπωσ έν κλήσει,
δ’ επικαλομαι, χαίρε!
οδδδ τρομάξω, θάνατε, την έχασίν σου θείαν.
Τό μελανόν σου κάλυμμα με χείρα θαρραλίαν
να διασχίσω φέρε.

‘Ω Πλάστα, ήταν μ’ έδωσες παλμοσ καρδίας ζωής,
την έντοχήν έπρεπε συγχρότως να μοι δώσης
τροφήν της έπιούσιου.
‘Αφ’ ού δέν μοι την έφραην ο κόσμος κριν τον φύγα,
παρά των τάφων την ήγησ, κ’ έλπίζωσ διανόγω
τον κόλπον των τον κλαύσιον».

Είς τούτον την άπείραντον και άφλοισβον λιμένα,
ύπου ο νεότης έρχεται, τ’ άνεμοεσχισμένα
ίστια περιστέλλου,
και παύ ή πολυκήμαντος του βίου ναυτιλία,
πυθμήν ύπάρχει σταθερός, ύπάρχει παραλία,
ύπάρχει άλλο μέλλον;

Σπουδάξωσ το έφήμερον φαινόμενον του βίου,
είδα τον μέγαν θεριστήν ως στάχεισ του πεδίου
τας γενείσ θερρίζοντα,
και είδα τάφουσ χιόνοντες, ύπου κατω τον πόδα,
και είδα της νεότητος, της καλλονής τα όόδα
προσίμως επανθίζοντα.

Και είπα: Πάντα πρόσκαιρα, παντου άβεβαιότης
ή γη παρόδου σήνωμα, δ κόσμος ματαιότης,
και θνεισον ο βίος!
Πλήν την τροφήν των την νεκρόν χωρεύσαντες οι τάφοι
έκλεισθησαν; ήράθησα, και επ’ αυτων έγράφη
τό μερόν αλων έως;

Τ’ όμολογώ! Τού τέλουσ μου ή ζωερά ιδέα,
και της ζωής μου ο σκοπός, και της φθοράς ή θεά
το πνεύμα μου άπέκλιξε.
Πλήν της καρδίας ή φωνή, ή φιλικήτης μουσας,
ή μάντις ή θεόπνευστας, αυτή παραμυθοόσα,
αυτή μοι λέγει: «Έλπίζε!»

Ζητούντες το δραστέρον της άληθείας ήχνος,
εις την σκοτίαν της νυκτός της πλατεις ο λόγος
το βήμα μου φωτίζει,
κ’ ή γλώσσά μου πιστεύουσα εις πρόρησιν βεβαίαν,
εις τουσ έλπίζοντασ θνητούσ άνίστασιν και νέαν
ζωήν εναγγελίζει.

‘Οπόταν είδον κατ’ αρχάς οι ένθροπ’ εις την δύσιν
τον ήλιον κρυπτόμενον, την σκοτισθείσαν φώσιν
ως νήπια έθρηήσαν.
‘Αλλά ιδόντες τον λαμπρόν εις της αλόγης τας πόλασ
να πυρπολή τας όφρονουσ έν νέου άνατείλασ,
πηρνείσ τον προσεκύνησαν.

‘Η μη έχάσθ’ εις το μηδέν ο πρώτος κορήτης
άφου έξέκλιξε την γην, διού’ οι κάτοικοί της
την λέμψιν του δέν βλέπουσ;
‘Αν έπλασθή’ εις το κενόν την τροχίαν του χάσασ,
θά έλθη, και τα ήχνη του έν νέου και θαλάσσας
και ύρη θ’ άνεαρέπουν».

‘Η πλάσις στίλβει καθαρά έμπρός μας ως άδάμασ,
οδδ’ εις ήμίχλην κούπτεται, και εις τα βλέμματά μας
άνοίγει το βιβλίον της.
‘Αμβλινωπει το ήμμα μας κ’ ή έμυδρά μας κρείσ;
έλλ’ έν ζητήσωμεν το φώσ, έμπρός μας κείται λείσι
σαφής των μυστηρίων της.

‘Ητον έσπέρα κατηήρης, έσπερα φθινοπόρου,
ύταν εις βράχον έρημον κοιλιάδουσ δειδροφόρου
ανειροπόλου μόνου,
και έβλεπον πώσ έσυνε τα φύλλ’ από των κλάδων
κ’ έμάρανε την άνθηρόν στολήν των πεδιάδων
το πνεθμα του χειμώτου.

Και παρατήρουσ τας χλωμάσ αντίκτας του ήλιου,
και ήκουον μασίζοντασ τα δένδρα του πεδίου
τον ήμβρον και την χάλιασ;
κ’ έν ή ή φύσις έλαειν, από τα βλεφάρά μου,
βεβαρημένα ως αυτήν, θεμαίς επί της ήμνον
τα δάκρυα έστέλασαν.

‘Εκει από τας σκέψεις μου, ως μαγικός μαγνήτης
έξείφνης άποσπώσά με, ή μουσική φωνή της
μ’ έράτησε τί κλειώ.
— «Την φώσιν βλέπωσ θνησκουσιν ως κόρην έρασμίαν,
κ’ εις το νεκρόν της λείψανον χοήν επικηδείαν
δακρύων έπιχέου».

Και δείξασ τα ανόμενα εις τουσ χειμάρρουσ φύλλα,
‘Ποσ, είπον, αι τερπναί σσια και τ’ ένθη τα ποικίλα;
Πώσ ήχνος των δέν φαινεται;
‘Η καλλονή της φώσεως, ιδέ την, έμαρύνθη,
και τ’ ένθη έμαρύνθησαν. ‘Ω φύλη μου! ως τ’ ένθη
και ή ζωή παραύεται!»

— «Της γής, μοι είπε, κίτευσαν δέν βλέπεισ την κηδέαν.
Κοιμάται άπανδήσασ, και την κρατεί δεσμίαν
ο χιονώδης γέρον.
‘Εν καλλονή δά την ιδής’ ένασθηθή χαρτίων.
Τό έαρ πάλιν θά προβή στολήν θεοποιήτων
διαδημάτων φέρον».

Φθοράν που είδες; ‘Ο χειμών το όόδον έν μαρόνη,
όόπει τον σπόρον κατά γής, και επ’ αυτου βλαστάει
το όόδον τον άπρίλιον.
‘Ο σιάληξ εις μεταξωτόν έν έκάφη μεήμα,
θα το άνοιξ’ από χρυσον ώραίασ νύμφης σχήμα,
πετώσης προς τον ήλιον»—

Τό είπε, και μετ’ ού πολύ ή σφραγία νέα
προς τουσ αϊθέρας βλέπουσα, έπέθανεν ώραία,
ως ή σιλήνη δύει.
‘Ετάφ’ εις άκρωτήριον της παραλίας ήμνον,
και εις την ήμνον ποτισθέν από τα δάκρυά μου
έν έρωτος άνεφήν.

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ, ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Είμεθα μέλη τοῦ Συλλόγου τῆς «Αναπλάσεως» καὶ ἐργαζόμεθα ἔργον κάλλιστον καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ εἰς βίον τὸ ἔθνος ἡμῶν. Ἐργαζόμεθα πάντες νῶν ἀποκορύσσομεν πᾶσαν πλάνην ἀντιστρατευομένην εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἐὐαγγελίου καὶ ὡς ἀπόφρονον τῆς ἐπιστήμης κούφως ἐκλαμβανομένην καὶ νῶν ἐθραιώσομεν ἐν τῷ ἔθνει ἡμῶν χριστιανικὰς πεποιθήσεις, ἵνα ἐν τῶν ὁμοίων διαφθορὰ καὶ ἀλλοφροσύνη καὶ ἀπώλει. Ἀλλὰ προβαίνοντες πρέπει νᾶ ἐργαζώμεθα πλήρως τὸ ἔργον τῆς ἀναπλάσεως, καὶ πρῶτον εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς. Ἡ πλήρης δ' ἀναπλάσις ὡς ἀρχὴν μὲν καὶ βῆσιν ἔχει τὴν πίστιν καὶ τὴν πεποιθήσιν εἰς τὰς θεμελιώδεις χριστιανικὰς ἀληθείας, ὡς τέλος δὲ τὴν εἰς τὰ ἅδικα τῆς ἐκκλησίας εἰσόδον καὶ τὴν διὰ τῶν μυστηρίων αὐτῆς, ἰδίως τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ τῆς θείας κοινωνίας, καθάρσιν καὶ ἀνακαίνισιν. Ἐάν μόνον πιστεύομεν, δὲν μεταβάλλομεν δὲ βίον συμφώνως πρὸς τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ δὲν ἀγιαζώμεθα διὰ τῶν μυστηρίων τῆς πίστεως, οὐδεμία ἢ ἐκ τῆς τοιαύτης πίστεως ὠφέλεια. Ἐάν δὲ πάλιν προσερχώμεθα εἰς τὰ μυστήρια ψυχοῖ, διὰ τυπικῆν ἔξιν, μετὰ πεποιθήσεων κλονιζομένων, ἄνευ πίστεως θερμῆς καὶ ἐν ἐπιγνώσει, οὐδεμία πάλιν ἢ ἐκ τῶν μυστηρίων ὠφέλεια. Ὅταν ἀμφοτέρω συνδράμοσι, τότε ἔχομεν τὸ τέλειον. Ὅφειλομεν λοιπὸν οἱ φίλοι τῆς ἀληθοῦς ἀναπλάσεως καὶ ἐθραίας εἰς τὰς χριστιανικὰς ἀληθείας πεποιθήσεις νᾶ σχηματίζομεν, καὶ τὸν βίον ἡμῶν πρὸς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ νᾶ συγκοινωνομεν, καὶ διὰ τὰς παρὰ τὸν νόμον πράξεις ἡμῶν νᾶ μετανοῶμεν, καὶ τὴν συγχώρησιν διὰ τῆς ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς ἐξομολογήσεως παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν νᾶ ζητήσομεν, καὶ εἰς τὴν μετέληψιν τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου νᾶ προσερχώμεθα, ἵνα οὕτω διὰ τοῦ τοιαύτου μυστικοῦ ἐγκεντρισμοῦ ἐξ ἀγρίων ἐλαίων εἰς καλλικάρπους ἐλαίας ἀναπλατῶμεθα. Ἡ περὶ ἐξομολογήσεως ἐγκύκλιος τοῦ προέδρου τῆς «Αναπλάσεως» δημοσιευμένη ἐν τῇ «Αναπλάσει» ἀπευθύνεται καὶ πρὸς πάντα τοῦ Συλλόγου τὰ μέλη καὶ καθῆκον ἔχομεν πάντες νᾶ συμμορφωθῶμεν πρὸς τὰς δι' αὐτῆς σωτηρίας παραγγελίας τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν πατρὸς. Καὶ πάντοτε μὲν ἀλλὰ μάλιστα ἤδη εἶνε καιρὸς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ θείας κοινωνίας. Μετανοήσομεν, ἐξομολογηθῶμεν, κοινωνήσομεν, διὸτι ἄλλως ὅπου πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅσοι πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ λειτουργοῦ αὐτοῦ καὶ προέδρου ἡμῶν, ὅσοι πρὸς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως κωφεύομεν, ὅσοι ἀμαρτήσαντες ποτε μένομεν ἀμετανόητοι, ἀνεξομολόγητοι, ἀκοινωνῆτοι, δυν

νάμεθα μὲν νᾶ εἰμεθα ὀνόματι χριστιανοί, πράγματι δὲ ὁ ἀληθὴς χριστιανισμὸς καὶ ἡ ἀληθὴς ἀναπλάσις ποτὸν ἀπέχει ἀπ' ἡμῶν, καὶ ἐν ὅσῳ τις ἄνευ ἀναπλάσεως διατελῇ, πλανηθευτόν, ἔιν φρονῆ ὅτι εἰς ἄλλων ἀναπλάσιν νᾶ συντελέσῃ δύναται. Πεποιθήσειν ὅμως, καὶ τὴν τοιαύτην πεποιθήσιν πρέπει νᾶ ἔχη καὶ πᾶν μέλος τοῦ Συλλόγου, ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἀναπλάσεως οὔτε ἀτελὲς θὰ μένῃ οὔτε εἰς ὀλίγους θὰ περιορίζεται. Ἐἴως ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἔργον τοῦ κλήρου, ἔργον ἀνθρώπου παντός, καὶ μάλιστα τὸ ὑπὲρ πᾶν ἔργον εἴτε ἔργον σοσιακόν, ἔργον ὑπὲρ πάντα ἐθνωφελές, ἔργον μέγιστον καὶ ἐνδοξότατον, καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἀδύνατον νᾶ μὴ εὐδοκησῇ, ἀδύνατον νᾶ μὴ κατορθωθῇ.

ΥΠΟΔΕΙΞΙΣ

ΠΙΘΑΝΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΚΕΙΜΕΝῳ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Τοῖς δυνατέροις νᾶ ἐρευνηθῶσι παλαιὰ χειρόγραφα ἢ εἰλητήρια τῆς θείας λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου χαίρειν!

Ἐκ τῆς πολυετοῦς ἀναγνώσεως τῆς θείας λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου μοι ἐγεννήθησαν δύο ὑποψίαι ὡς πρὸς τὸ κείμενον αὐτῆς αἱ ἑξῆς:

Α.

Ἐν τῇ 12ῃ εὐχῇ (Ὁσέεις ἄξιός τῶν συνδεδεμένων) τῆς εἰρημῆς λειτουργίας ἀναγνώσκειται «ὡς τῆς λειτουργικῆς ταύτης καὶ ἀναμάτου θυσίας». Ἐξω τὴν ὑποψίαν, μήπως κατὰ λέξιν τῶν ἀντιγραφῶν ἢ λέξις λογικῆς (ΛΓΚΗC) μετεβλήθη εἰς τὴν λέξιν λειτουργικῆς. Μοι ἐδόθη δὲ ἡ ὑποψία αὕτη ἐκ τοῦ ὅτι λογικῆν ἀναγινώσκειται ἐν τῇ 17ῃ εὐχῇ (Ὅτι προσφύρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀναμάκτων λατρείαν), ὡσαύτως λογικῆν ἀναγινώσκειται ἐν τῇ 18ῃ εὐχῇ (Ὅστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν προσφύρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν), ἐπίσης λογικῆν ἀναγινώσκειται ἐν τῇ 19ῃ εὐχῇ (Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου προφήτου προσφύρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ὑπὲρ τῆς σκουμύνης). Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔννοια, φρονῶ, εὐδοκῶται κάλλιον διὰ τῆς λέξεως λογικῆς.

Β.

Ἐν τῇ 18ῃ εὐχῇ (Ὅστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν) ἀναγινώσκειται «εἰς βασιλείας οὐρανῶν πλήρωμα». Ἐξω τὴν ὑποψίαν μήπως κατὰ λέξιν τῶν ἀντιγραφῶν ἢ λέξις λογικῆς (ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΜΑ κληρονομία) μετεβλήθη εἰς τὴν λέξιν πλήρωμα. Διότι καὶ ἐν τῇ 21ῃ

εὐχῇ (Σοὶ παρακαταθέμεθα) ἀναγινώσκειται «εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν» — κληρονομία). Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔννοια, φρονῶ, εὐδοκῶται κάλλιον.

Καὶ αὐταὶ μὲν αἱ ὑποψίαι μου. Πρὸς διαφώτισιν ὅμως καὶ ἐξακριβωσιν τῆς ἀληθείας θεῶν νᾶ ἐρευνηθῶσι τὰ ἀρχαιοτάτα, τὰ κεφαλαίους γεγραμμένα γράμματα, χειρόγραφα καὶ εἰλητήρια τῆς θείας λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐξεύρεσις τῆς ἀληθείας ἐνδιαφέρει τὸ ὑποδόξον πλήρωμα, παρακαλῶ ἐκείνους, εἰς οἷς εἶναι δυνατόν νᾶ ἐρευνηθῶσι τὰ, ὡς εἴρηται, χειρόγραφα καὶ εἰλητήρια, νᾶ μὴ φεισθῶσι τοῦ μικροῦ κόπου τῆς ἀντιβολῆς χάριν τῆς ἀληθείας.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου, 1890

† Ὁ Μαρτυρὸς καὶ Κυριότης ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ.

ΤΟ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὅταν τὴν πρῶτην ἐκπυρήσῃς, πρὶν ἐξέλθῃς, πρὶν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων παρουσιασθῆς, ἔρχεται πρὸ τοῦ καθρέπτου καὶ βλέπεις εἰς αὐτὸν τὴν ὄψιν σου εἶνε καθάρσιν; μήπως ἔχη κηλιδά τινα; ἐνεδύθης κοσμίως; διεθήκας τὴν κόμην σου καλῶς; ἀποῦ δὲ πάντων τούτων ἐπιμεληθῆς, τότε ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων παρουσιάζεσαι.

Ἔστω. Ἄλλ' ἄρα γε διανοήθης ποτὲ ὅτι παρὰ τὴν ἐξωτερικὴν σου αὐτὴν ὄψιν ἔχεις καὶ ἄλλην ὄψιν ἐσωτερικὴν, ὅτι παρὰ τὴν ἐξωτερικὴν καθαρὸτητα καὶ εὐκοσμίαν ὑπάρχει καὶ ἄλλη καθαρότης καὶ εὐκοσμία ἐσωτερικὴ καὶ ὅτι πλὴν τοῦ κατοπτροῦ τοῦ σώματος ὑπάρχει καὶ κατοπτρον ἄλλο τῆς ψυχῆς; Ἔσθης ποτὲ πρὸ τοῦ κατοπτροῦ τούτου; εἶδες μήπως ἡ ὄψις σου ἢ ἐσωτερικὴ ἔχει κηλιδά τινα; ἐφρόντισας περὶ τῆς εὐκοσμίας τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, ὅστις εἶνε τὸ κυρίως πρόσωπόν σου, σὺ αὐτὸς οὐσιαστικῶς;

Ἐάν οὕτω νοῆς καὶ οὕτω ποιῆς, χαίρειν διότι τὸ ἔργον, ὑπερ ἐργάζεσαι, εἶνε τῶν ἔργων τὸ κάλλιστον, εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀναπλαστικόν, τὸ οὐσιαστικὸν χριστιανικὸν ἔργον. Ὁ ζωγράφος τὴν εἰκόνα καὶ ὁ γλύπτης τὸ ἄγαλμα καὶ πᾶς καλλιτέχνης τὸ ἑαυτοῦ καλλιτέγνημα μοχθοῦσι νᾶ ἐξεργασθῶσι τέλειον, σὺ δὲ ἀνώτερον τούτων ἐργάζεσαι ἔργον, διότι οὐχὶ ἐπὶ τῆς ὄλης, ἦτις μετὰ μικρὸν θὰ φθαρῇ, ἀποτυποῖς τοῦ καλοῦ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν ἄφθαρτον οὐσίαν σου περιβάλλεις μετὰ τὸ κάλλιστον εἶδος τῆς ἀρετῆς καὶ τὸν ἄνθρωπον μετὰ θεῶν ἐνδύεις μορφήν.

Ἐάν δὲ τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἔργου οὐδεμίαν ἔτι ἔλαβες πείραν, ἐκτελεε ἤδη θάραξον

τῶν πειραμάτων τὸ κάλλιστον τὸ ἔργον εἶνε τὸ ὑπὲρ πάντα ἐπεῖρον καὶ οὐδεμίαν ἀναβολὴν ἐπιδέχεται. Ὁ μήπω τὸ ἔργον τοῦτο εἰς ἐν τὸν ἐργασθεῖς, καὶ ἐὰν λέγεται, ψιλῶ ὀνόματι λέγεται μόνον, πράγματι ὅμως δὲν εἶνε χριστιανός.

Τὸ κατοπτρον τῆς ψυχῆς εἶνε ὁ νόμος καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Εἴσελθε εἰς τὸ δωμάτιόν σου, ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου, θές ἐνώπιόν σου τὸ κατοπτρον τῆς ψυχῆς σου, καὶ κατοπτρίσθητι ἰδέ' πῶς βλέπεις τὴν μορφήν σου; Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ γεγραμμένος ἐν τῷ Ἐὐαγγελίῳ καὶ γεγραμμένος ἐν τῷς καρδίαις σου λέγει: Σέβου τοὺς πλησίον σου τὴν ξωίην, τὴν τιμήν, τὴν περιουσίαν ἡ γέγραμμενα σεαυτὸν ἄλλ' ἄρα καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν πρὸ δὲ πάντων ἄγαπα Κόριον τὸν Θεόν σου πᾶσιν ὁμοίως. Ἰδοὺ τὸ κατοπτρον κατοπτρίσθητι. Παρούβαλε τοῦ νοῦ σου τὰ νοήματα, τὸ ἐπιθυμητικὸν σου τὰ αἰσθήματα, τῆς καρδίας σου τὰ θελήματα, τὸ βίον σου τὰ ἔργα, παρούβαλε ὅλον σου τὸν ἑσῶ ἄνθρωπον πρὸς τὸν νόμον. Ἰδοὺ τὸ κατοπτρον τῆς ψυχῆς σου κατοπτρίσθητι. Τί βλέπεις; Μήπως κηλὶς αἵματος μαίνει τὸ μέτωπόν σου; μήπως ἐπεθύμησας ἢ ἐπιθυμῆς, ἐσχεδιάσας ἢ σχεδιάξεις, ἠθέλησας ἢ θέλεις τὸν θάνατον ἑλλοῦ, ἔστω καὶ ἐχθροῦ σου; Ἰδοὺ τὸ κατοπτρον κατοπτρίσθητι. Μήπως προέβαλες ἢ ἐπιθυμῆς ἢ διανοήσῃς ἢ θέλεις νᾶ προσβάλλῃς τὴν τιμὴν τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ τέκνου τοῦ φίλου σου, τοῦ γείτονός σου, τοῦ πλησίον σου; Ἰδοὺ τὸ κατοπτρον κατοπτρίσθητι. Μήπως φθείρεις τὸ σῶμά σου ἐν μέθῃ ἢ πορνείᾳ ἢ ἐν ἄλλῃ δυσανόμῳ κακίᾳ ἐκνευρίζων καὶ σήκων αὐτό, τὸ σῶμά σου, τὸ ὁποῖον εἶνε ὁ οἶκος τῆς ἀθανάτου ψυχῆς σου, τὸ ὁποῖον ὀφείλεις νᾶ τηρῆς ἅγιον ὡς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἰς κοινωνίαν τοῦ ὁποῖου καλεῖσαι, τὸ ὁποῖον ὀφείλεις νᾶ τηρῆς ἄγρον καὶ ἀδιάφθορον, ὡς ναὸν τοῦ ἁφθάρτου καὶ αἰωνίου πνεύματος; Ἰδοὺ τὸ κατοπτρον κατοπτρίσθητι. Μήπως ἐσφτερίσθης ἢ σφτερίζεσαι ἢ μήπως ἐπιθυμῆς ἢ διανοήσῃς ἢ θέλεις νᾶ σφτερισθῆς ἄλλοτρίαν περιουσίαν; Μήπως κατακατεῖς ἀδίκως ἢ διαχειρίζεσαι ἀπίστως τὰ ἐμπεισιτευμένα σοι; Ἰδοὺ τὸ κατοπτρον κατοπτρίσθητι. Μήπως, ἂν ἔχῃς γουεῖς, ἢ σὺζυρον, ἢ τέκνα, ἢ κύριον, ἢ δούλους, δὲν ἐκπληροῖς τὰ πρὸς αὐτοὺς καθήκοντά σου ἀκριβῶς; Ἰδοὺ τὸ κατοπτρον κατοπτρίσθητι. Βλέπων τόσους κόσμοις ὑπάρξεων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εἰς τὰς ἀβύσσους καὶ ἐν τῶν οὐρανῶν μήπως δυσπιστεῖς εἰς τὴν πρώτην ὑπαρξίν, τὴν αἰωνίαν, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ εἶναι πᾶσα ὑπαρξὶς χρονική; Βλέπων τόσον ζῶν διακεχυμένην ἐπὶ τῆς σφαιρας, ἡ-

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

"Ερχεται πέλειν μετ' αὐτοῦ
οἱ ἄγγελοι οἱ θεῶν
τὴν κτίσιν πᾶσαν ἄλλοιού
πρὸ τοῦτου ἔθνη καὶ λαοὶ
ἄθροίζονται μυρία.

Κάθηρ' ἀπόλυτος κριτής
πᾶσαν ψυχὴν δικάζων
χαίρουσιν ὅσοι ἄγαθοί,
πᾶς δὲ κακός, ὅν ἔκωθεῖ,
ἀπόλλυται στενάζων.

Δὸς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως,
Κριτὰ δικαιοσύνης,
ἐκ δεξιῶν σου νὰ σταθῶ
τὴν σωτηρίαν μου ποθῶ
ὦ! μὴ με κατακρίνῃς.

Κ. ΔΙΑΛΕΙΣΜΑ Σ.

Δ Ω Ρ Ε Α Ι

ΕΙΣ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟΝ ΤΟΥ 'ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΑΥΛΟΥ.

'Ο κ. Ν. Κ. Μπέκας δρ. 5
'Ανώνυμος ἐξ Ἀνδριτσάνης . . . δρ. 30

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. κ. Γ. Μ. Τριάνταλος Καρ. Φιλομ. Β. Μ. Σ. Αλέκην Π. Σ. Μενίδιον Ἀγαθῶν ἄνεργ. Φιλ. Σμύρνην Χ. Ρ. καὶ Ν. Μ. Πράμαντα Ν. Σα. Μόσχην Κ. Η. Βόλον Ν. Γ. Κ. Παξοῦς χημικὰ συνδρομῶν ἡμῶν ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν.— Τούτῃ συνδρομηταῖς Κοινωστεινουπόλεως. ἕως τὸν κ. Ἡρ. Φ. Βασιλειάδην, Κοινωσῶδα Λέν, 19, παρακαλοῦνται νὰ καταβάλλωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν οἱ ὀφειλόντες ἐπὶ διπλοτύπῳ ἀποδιέξιν φρεοδῆσιν τὴν ὑπογραφήν τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου.— κ. κ. Σ. Δ. καὶ Η. Δ. Κέρτσιον 'Ρωσσίας' δυστυχῶς ἐξηγητήθη τὸ ἀγγράμμα τοῦ κ. Γ. Σκαλτσούνη «Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη». — κ. Γ. Α. Κέρτσιον, ἐνεγράφημεν εὐχαριστοῦμεν. κ. Θ. Κ. Κέρτσιον ἐνεγράφημεν, ἀπηγορεύσαμεν περιμένοντες κρίσιν σας. — κ. Κ. Φ. Κάβου φρ. 100, ἀντίτιμον συνδρομῶν, ἐλάβομεν εὐχαριστοῦμεν ἐπὶ προθύμῳ καὶ ταχίστῳ ἐνεργείᾳ σας. — κ. Α. Κ. Μ. Πρέβεζα δρ. 36, ἀντίτιμον συνδρομῶν, ἐλάβομεν ἐνεγράφημεν εὐχαριστοῦμεν — κ. Β. Κ. Τάμιδα ἐπέμφθημεν αἰτιθέντα σὺνλοπούμεθα ἀπὸ καρδίας. — κ. Δ. Ζ. Θεσσαλονίκη ἐπέμφθημεν αἰτιθέντα περιμένοντες ἐνεργείας σας. — κ. κ. Φ. φ.

Βραίλειον Ν. Ν. Π. Βασιλῆα Ἀμμοχώστου Γ. Π. Σ. Σόμην Β. Δ. Α. Ἀνδριτσάνων Χ. Β. Ρ. Νικολαίω, εὐχαριστοῦμεν διὰ πληροφορίας σας ἐνεγράφημεν. — κ. Δημότῳ Μπέκης συνδρομηταῖς ἐνεγράφησαν εὐχαριστοῦμεν δι' ἐνεργείας σας. — κ. Ζ. Ἐσφ. Βόλον 40 δρ., ἀντίτιμον συνδρομῶν, ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν δι' ἐνεργείας σας. — Κεθηγητὴ θεολογικῆς σχολῆς Βελιγραδίου ἀρχιμανθρῆτι Φιρμιλιάνω εὐχαρίστως ἀποδεχόμεθα τὴν ὑπὲρ τῆς Ἀναπλάσεως καὶ τῶν Ἑλλήνων πύργων καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐργῆς ἡμῶν καὶ ἐυνομιανόντες ἀντιγράψομεν τούτων ἡμῶν τε καὶ τῶ φίλων ἔθνη τῶν Σέρβων προσεχῶς γράψομεν ἐνεγράφημεν καὶ ἐπέμφθημεν. — κ. Πασ. Ἀσθρονόπουλον 31 φρ., ἀντίτιμον συνδρομῶν καὶ σμαρτῶν, ἐλάβομεν εὐχαριστοῦμεν διὰ τούτῃ ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου μάχων σας. — Φιλ. Σὺλ. Ἀγγιόλου τὰ χεῖρα κατε δύνανται νὰ πληροφορηθῶσι τὴν ἑσφ. κ. Σιφ., παρ' οὗ θὰ λάβητε τὴν ἀπάντησιν. — Ἀρχιμ. κ. Ν. Σ. Στεφανόπουλον Ἀστροσυγγαγίας σήμερα καὶ φάλλα ἐπέμφθημεν, ἀντίτιμον ἤδη ἐνεγράφημεν. — Ἡσασσάρα. κ. Η. Ἰωάννου ἐπέμφθημεν γράψομεν. — Φίλω «Ἀναπλάσεως» Ἰωάννου ἔχετε δίκαιον ὅτι ἔργον γινόμενον ὑπὸ ἐνὸς τοιαύτου σωματείου καὶ γινόμενον ὑπὸ ἐνὸς ἀτόμου ἔχει ἄλλην βαρύνει καὶ ἄλλον ὅτι ἡ πρὸς τὸ πρότερον συνδρομὴ εἶνε προσημασίαν καὶ ἐπιβέβηται ὡς κατέχον πρὸς δυνάμειν ἄλλῃ καὶ πᾶσις ἀτομικῆς πρωτοβουλίας ἔργον καλὸν εἶνε ἄξιον ἀνατάσεως, αὐτὸ εἶνε θανάτῃ ἢ πάντων τῶν ὁμοίων εἰς τὴν ἀρχαῖαν εἰς τὸ ἐλευθέρωσι ὁ θεὸς γινώσκαι. Ἡ Ἀναπλάσεως θὰ παραλίπε καθῆσαν, καὶ θὰ ἔσῃ ἔναχος ὡσαύτ' ἡθῶσαν τινός, ἔιν μὴ ἀνάστα ἔν καλὸν ἔργον ἐκ φάλλον μὴ ἔγγραφεί τις εἰς τὸ ἀντιτάξιμον ὡς ἀνδρομητῆς δύναμι, λευθῆ νὰ ἔργασθῆ καὶ εἰς τὸ περιωδικῶς ζητηθῆν σῶμα καὶ φάλλα ἐπέμφθησαν δι' ὡς παρεξηγοῦμεν διὰ τὰ ἀνατάσεως ἀνεγνωρίζομεν ὅτι εἶνε ἰδικρινῆς ἀπόρρητα τοῦ ὑπὲρ τῶν ἔργων τοῦ Συλλόγου ἕβλον ἡμῶν.— κ. Κ. Μ. Σ. Κέρτσιον ἀπηγορεύσαμεν. — κ. Α. Γ. Σ. Σμύρνην ἡ πρὸς ἡν μὴς περιεπέμψατε δὲν ἔνοαι νὰ ἐξοργισθῆσιν ἀνεκκατασταθῆν σας εἰς ἐνεγράφημεν δρ. κ. Α. Μιντιλήνην ἐνεγράφημεν εἶναι ὅτι θὰ ἔχητε ἤδη λάβει σήμερα καὶ φάλλα ἀποθέντα εἰς τὴ αὐτόθι βιβλιοπωλείου λυπηρόμεθα διὰ βραδύτητα τοκομερίδια ἐλήφθησαν γράψομεν. — κ. Δ. Μ. Σόμην εὐχαριστοῦμεν δι' ἐνεργείας καὶ πληροφορίας σας. — κ. Χ. Ν. Τυβλῆσαν ἵσαν κλειάδα συνδρομητῶν ἐνεγράφημεν τὸ ἀποτίλημα δεικνύει τί δύναται νὰ καταρθώσῃ κήλος ἀντιπροσωπῶ ἀποφροντος ὡς ἴδιον ἔργον τὴν ὑπὲρ τοῦ κοινωφελούς ἔργου τοῦ Συλλόγου ἐνεγράφησαν εὐχαριστοῦμεν φερῶς.— κ. Γ. Π. Βραίλειον εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου ἀποθῆμα ἡμῶν ἐνεγράφημεν. — κ. Καπ. Τραπεζοῦτα φρ. 31, περιμένοντες διὰ κ. Πασ. Τῆρ. ἐλάβομεν ἐνεγράφημεν εὐχαριστοῦμεν.

Τύποις Α. Κολλαρίου καὶ Ν. Τριανταφύλλου
— Κίετωθε τοῦ Διευρητῆ.